

روز جهانی کارگر و وضعیت کارگران تحت حاکمیت طالبان در افغانستان

ناصر روستایی

مقدمه

روز جهانی کارگر، که هر ساله در اول ماه مه گرامی داشته می‌شود، مناسبتی است برای تجلیل از دستاوردهای جنبش کارگری و تأکید بر حقوق اساسی کارگران در سراسر جهان. این روز یادآور مبارزات طولانی و دشوار برای شرایط کار عادلانه، ساعات کاری منطقی و حقوق مکفی است. در حالی که جوامع مختلف در این روز به قدردانی از نیروی کار خود می‌پردازند، وضعیت کارگران در افغانستان تحت حاکمیت طالبان از اسد ۱۴۰۰ به یک بحران جدی تبدیل شده است. این مقاله با هدف ارائه یک تحلیل جامع از شرایط، چالش‌ها و وضعیت کارگران افغانستان از زمان تسلط طالبان می‌پردازد. در این راستا، تاریخچه روز جهانی کارگر، زمینه سیاسی و اجتماعی-اقتصادی افغانستان، تغییرات در قوانین کار، گزارش‌های سازمان‌های بین‌المللی، نمونه‌های ظلم و ستم، واکنش‌های نهادهای حقوق بشری، تأثیرات وضعیت اقتصادی و سیاسی، و در نهایت، راهکارهای پیشنهادی برای بهبود وضعیت کارگران مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

روزی برای همبستگی: تاریخچه و اهمیت روز جهانی کارگر

تاریخچه روز جهانی کارگر به جنبش کارگری در ایالات متحده در اواخر قرن نوزدهم بازمی‌گردد، به ویژه به واقعه میدان هی‌مارکت در شیکاگو در سال ۱۸۸۶. در اول ماه مه ۱۸۸۶، کارگران در سراسر ایالات متحده برای مطالبه کاهش ساعات کاری به هشت ساعت در روز دست به اعتصاب سراسری زدند. اعتراضات در شیکاگو به خشونت کشیده شد و در جریان تجمع در میدان هی‌مارکت، انفجار بمبی منجر به درگیری با پلیس و کشته و زخمی شدن تعدادی از کارگران و افسران پلیس شد. این واقعه نقطه‌ای عطفی در تاریخ جنبش کارگری شد و به نمادی از مبارزه برای حقوق کارگران در سراسر جهان تبدیل گشت. در سال ۱۸۸۹، کنگره بین‌المللی کارگران در پاریس تصمیم گرفت که اول ماه مه به عنوان روز جهانی کارگر گرامی داشته شود تا یاد و خاطره

کشته‌شدگان هی‌مارکت و مبارزه برای حقوق کارگران زنده بماند. امروزه، روز جهانی کارگر در بسیاری از کشورهای جهان با برگزاری راهپیمایی‌ها، تظاهرات و مراسم‌های مختلف توسط اتحادیه‌های کارگری، احزاب سوسیالیست و کمونیست و سایر گروه‌های مدافع حقوق کارگران گرامی داشته می‌شود. این روز فرصتی برای ابراز همبستگی با کارگران، طرح مطالبات و تأکید بر اهمیت رعایت حقوق کارگران در همه جوامع است.

افغانستان: کشوری در بحران و تأثیر آن بر طبقه کارگر

پس از تسلط طالبان بر افغانستان در اسد ۱۴۰۰، این کشور شاهد تحولات سیاسی و اجتماعی-اقتصادی چشمگیری بوده است. سقوط دولت پیشین، خروج نیروهای بین‌المللی و استقرار حکومت طالبان منجر به قطع کمک‌های بین‌المللی و مسدود شدن دارایی‌های افغانستان در خارج از کشور شد. این وضعیت اقتصادی وخیم منجر به بیکاری گسترده، فقر فزاینده و ناامنی در میان مردم افغانستان شده است. گروه‌های آسیب‌پذیر، به ویژه زنان و کودکان، به طور نامتناسبی از این بحران متأثر شده‌اند. بحران اقتصادی و انسانی ناشی از این تحولات، زندگی طبقه کارگر افغانستان را به شدت تحت تأثیر قرار داده است.

برچیدن حقوق کارگر: قوانین و مقررات تحت حاکمیت طالبان

پیش از تسلط طالبان، حقوق کارگر در افغانستان تحت چارچوب قانونی جمهوری اسلامی افغانستان تنظیم می‌شد که شامل قانون اساسی و قوانین کار مرتبط بود. با این حال، پس از به قدرت رسیدن طالبان، این چارچوب قانونی به طور چشمگیری تغییر کرده است. طالبان با لغو قانون اساسی پیشین و بسیاری از قوانین موضوعه، نظام حقوقی خود را بر اساس تفسیرشان از شریعت و فرامین رهبرشان بنا نهاده‌اند. این تغییرات قانونی تأثیرات عمیقی بر حقوق کارگران، به ویژه زنان، داشته است. یکی از بارزترین جنبه‌های این تغییرات، اعمال محدودیت‌های گسترده بر اشتغال زنان است. زنان از کار در بسیاری از مشاغل دولتی، سازمان‌های بین‌المللی و غیردولتی (به جز در موارد محدود در بخش‌های بهداشت و آموزش) و بسیاری از مشاغل بخش خصوصی منع شده‌اند. علاوه بر این، محدودیت‌های اعمال شده بر آزادی رفت و آمد زنان، از جمله الزام به همراه داشتن محرم مرد برای سفر و حتی گاهی برای کار، توانایی آن‌ها را برای یافتن و حفظ شغل به شدت محدود کرده است. تعطیلی کسب‌وکارهای متعلق به زنان، مانند آرایشگاه‌ها، نیز منجر به بیکاری گسترده در میان زنان شده است. در حالی که طالبان تلاش‌هایی برای مدیریت مهاجرت نیروی کار انجام داده‌اند، چارچوب قانونی روشنی برای حمایت از حقوق کارگران در این زمینه ارائه نشده است.

شهادت شاهدان: گزارش‌های سازمان‌های بین‌المللی درباره وضعیت کارگران افغان

گزارش‌های متعدد از سوی سازمان‌های بین‌المللی وضعیت وخیم اشتغال در افغانستان را پس از تسلط طالبان تأیید می‌کنند. سازمان بین‌المللی کار (ILO) در گزارش‌های خود تخمین زده است که صدها هزار نفر شغل خود را از دست داده‌اند و این روند به ویژه در میان زنان و جوانان شدیدتر بوده است. بر اساس این گزارش‌ها، سطح اشتغال زنان به شدت کاهش یافته و خوداشتغالی خانگی به شکل غالب مشارکت زنان در بازار کار تبدیل شده است. سازمان ملل متحد (UN) از طریق نهادهایی مانند UN Women و UNAMA نیز گزارش‌های

نگران‌کننده‌ای درباره وضعیت حقوق بشر کارگران منتشر کرده است. این گزارش‌ها بر محدودیت‌های اعمال شده بر حق کار، آموزش و آزادی رفت و آمد زنان و تأثیرات آن بر فرصت‌های اقتصادی آن‌ها تأکید دارند. همچنین، افزایش نگران‌کننده کار کودکان به دلیل بحران اقتصادی و نبود فرصت‌های شغلی برای بزرگسالان در این گزارش‌ها مورد توجه قرار گرفته است. سازمان‌های حقوق بشری بین‌المللی مانند Human Rights Watch و Amnesty International نیز با انتشار گزارش‌های متعدد، محدودیت‌های شدید اعمال شده بر کار زنان و نقض گسترده حقوق بشر در افغانستان، از جمله بازداشت‌های خودسرانه، حبس و کشتار فراقانونی را مستند کرده‌اند.

تجربه‌های ظلم: موارد مشخص ظلم و ستمی که کارگران افغان با آن روبرو هستند

گزارش‌ها و شهادت‌های متعددی از ظلم و ستمی که کارگران در افغانستان تحت حاکمیت طالبان تجربه کرده‌اند، وجود دارد. زنان به طور خاص با موانع متعددی روبرو هستند، از جمله منع از کار در بسیاری از بخش‌ها، آزار و اذیت توسط پلیس امر به معروف به دلیل کار در فضاهای عمومی و تعطیلی کسب‌وکارهای متعلق به آن‌ها. کارگران مرد نیز با دستمزد پایین، نبود امنیت شغلی و شرایط کار نامناسب دست و پنجه نرم می‌کنند. گزارش‌هایی از خشونت، تهدید و بازداشت‌های خودسرانه کارگران توسط مقامات طالبان نیز وجود دارد. گروه‌های خاصی مانند زنان سرپرست خانوار و کارگران در بخش‌های غیررسمی به شدت آسیب‌پذیر هستند.

واکنش جهان: بیانیه‌ها و واکنش‌های سازمان‌ها و فعالان حقوق بشر

سازمان‌ها و فعالان حقوق بشر در سراسر جهان به وضعیت کارگران در افغانستان واکنش نشان داده و سیاست‌های طالبان را محکوم کرده‌اند. بسیاری از آن‌ها وضعیت موجود را "آپارتاید جنسیتی" توصیف کرده و خواستار حمایت از حقوق کارگران، به ویژه حقوق زنان، شده‌اند. تلاش‌هایی برای پاسخگو کردن طالبان در سطح بین‌المللی و اعمال فشار برای تغییر سیاست‌های محدودکننده آن‌ها صورت گرفته است. سازمان‌هایی مانند Women's Refugee Commission، Amnesty International و Human Rights Watch در خط مقدم این واکنش‌ها قرار داشته‌اند.

تار و پود درهم تنیده: تأثیرات وضعیت اقتصادی و سیاسی افغانستان بر کارگران

بحران اقتصادی و بی‌ثباتی سیاسی در افغانستان تأثیرات عمیقی بر زندگی و معیشت کارگران داشته است. نبود فرصت‌های اقتصادی بسیاری از افغان‌ها را مجبور به جستجوی کار در خارج از کشور کرده است، جایی که اغلب با استثمار روبرو می‌شوند. محدودیت‌های اعمال شده بر اشتغال زنان به شدت درآمد خانوارها را کاهش داده و فقر را افزایش داده است. فروپاشی نظام صحتی و عدم دسترسی به آموزش نیز آسیب‌پذیری کارگران و خانواده‌های آن‌ها را تشدید کرده است. کاهش کمک‌های بین‌المللی نیز بر ایجاد شغل و ارائه خدمات عمومی تأثیر منفی گذاشته است.

ترسیم مسیر تغییر: راهکارها و پیشنهادات برای بهبود زندگی کارگران افغان

بهبود وضعیت کارگران در افغانستان نیازمند یک رویکرد چندوجهی است. جامعه بین‌المللی باید فشار مستمری بر طالبان وارد کند تا به حقوق اساسی همه کارگران، از جمله زنان، احترام بگذارند و اجازه مشارکت کامل آن‌ها در اقتصاد را بدهند. افزایش کمک‌های بشردوستانه، با تمرکز بر حمایت از معیشت و ایجاد فرصت‌های شغلی، به ویژه برای خانواده‌های تحت سرپرستی زنان، ضروری است. برنامه‌های آموزش حرفه‌ای و توسعه مهارت‌ها برای افزایش قابلیت استخدام کارگران افغان باید مورد حمایت قرار گیرند. ایجاد مسیرهای مهاجرت امن و قانونی برای کارگران افغان که به دنبال کار در خارج از کشور هستند، همراه با تضمین‌هایی برای محافظت از آن‌ها در برابر استثمار، می‌تواند راهگشا باشد. حمایت از سازمان‌های جامعه مدنی و فعالان حقوق بشر افغان که برای محافظت از حقوق کارگران در داخل کشور فعالیت می‌کنند، از اهمیت بالایی برخوردار است. در نهایت، لغو تمام محدودیت‌های تبعیض‌آمیز بر اشتغال و آموزش زنان به عنوان گام‌های حیاتی به سوی بهبودی اقتصادی و ثبات اجتماعی ضروری است.

نتیجه‌گیری: فراخوانی برای توجه و اقدام جهانی برای کارگران افغانستان

وضعیت کارگران در افغانستان تحت حاکمیت طالبان وخیم است و نیازمند توجه و اقدام فوری جامعه بین‌المللی است. در حالی که ما روز جهانی کارگر را گرامی می‌داریم، باید به یاد داشته باشیم که میلیون‌ها کارگر افغان از حقوق اساسی خود محروم شده و در شرایط دشواری زندگی می‌کنند. جامعه جهانی نباید درد و رنج کارگران افغان را فراموش کند و باید اقدامات ملموسی برای حمایت از آن‌ها انجام دهد. همبستگی و تلاش‌های مستمر برای احقاق حقوق کارگران افغان برای آینده‌ای با کرامت و عدالت برای همه ضروری است.

فرامین و محدودیت‌های کلیدی طالبان مؤثر بر حقوق کارگران

تأثیر بر حقوق کارگران	شرح فرمان/محدودیت	تاریخ صدور/اعمال محدودیت
از دست دادن شغل برای بسیاری از زنان؛ اختلال در ارائه کمک‌های بشردوستانه به زنان و کودکان	ممنوعیت کار زنان در سازمان‌های غیردولتی ملی و بین‌المللی (به جز در موارد محدود در بخش‌های بهداشت و آموزش)	دسامبر ۲۰۲۲
محدودیت بیشتر در فرصت‌های شغلی برای زنان؛ اختلال در برنامه‌های سازمان ملل متحد	گسترش ممنوعیت کار زنان به کارمندان زن افغان در سازمان ملل متحد	اپریل ۲۰۲۳
از دست دادن شغل برای حدود ۶۰,۰۰۰ زن	دستور تعطیلی تمام آرایشگاه‌های زنانه	جولای ۲۰۲۳
محدودیت در جستجوی کار و رفت و آمد برای زنان	الزام به همراه داشتن محرم مرد برای سفر بیش از ۷۷ کیلومتر برای زنان	دسامبر ۲۰۲۱

اگست ۲۰۲۴	تصویب قانون امر به معروف و نهی از منکر که محدودیت‌های بیشتری بر زنان از جمله در مورد صدا و حضور در فضاهاى عمومى اعمال می‌کند	محدودیت بیشتر در آزادی بیان و فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی زنان
-----------	--	---